

HZ. İBRAHİM DİYARINDA BİR İBRAHİM

Mehmet DİLEK*

Merhum hocam Prof. Dr. İbrahim CANAN'ı Konya-Ereğli İmam Hatip Lisesinde okuduğum yıllarda Ulu Camiinde Cuma namazı sonrası *Kütüb-i Sitte Muhtasarı* ve *Şerhi*'nin reklâmı dolayısıyla duymuştum. Bir de ara sıra Zafer dergisinde yazmış olduğu yazılarını okurdum. Arkadaşlarla yaptığımız bazı tartışmalarda onlara cevap niteliğinde *İslam'da Anarşi* adındaki kitabın da bazı bölümlerini okuduğumu hatırlıyorum.

1988 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesini kazanınca hadis derslerimize girmişti. Derslerinden çok etkileniyor, ilgi ile takip ediyordum. Dersteki canlı ve sevecen tavırları, benim derse karşı ilgimi artırıyordu. Hocam, yaz aylarında Erzurum'da kalmamızı tavsiye eder, ders çalışmamızı isterdi. Bu anlamda arkadaşlarla bir iki yaz kalmıştık. Hatta Fakülte'de yaz kursu düzenlenmiş, kıymetli hocalarımızdan dersler okumuştuk. Abdullah Aydınli hocamız, Ahmed Muhammed Şakir'in *el-Bâisul-hasis* adlı kitabından, Cafer Sadık Doğru hocamız *Celâleyn* Tefsirinden, İbrahim CANAN hocam da *Keşfu'l-Hafâ*'dan bazı yerleri okutmuşlardı. Küçüklüğümden beri İslamî ilimlere olan ilgim vardı. Zaten Erzurum İlahiyat Fakültesi tek tercihim sayılırdı. Fakülte yıllarında hocamdan dolayı Hadis dersine olan ilgim de artmıştı.

1993 yılında son sınıfta iken Hocam, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesine Dekan olarak atanmıştı. Zaten ilk tanıştığımızdan itibaren akademik kariyer yapma konusunda tavsiyeleri olmuştu. Fakülteyi bitirince Ağustos ayında Şanlıurfa'da Araştırma Görevliliği imtihanları açılmış, ders okuduğumuz arkadaşlarla maceralı bir yolculuk sonucu oraya gitmiş ve değişik branşlardan müracaatta bulunmuştuk. Benim müracaatım Hadis'ten olmuştu. Erzurumlu biri olarak Ağustos ayında Şanlıurfa'da bir hafta kalmak epeyce zor olmuştu. Misafir olduğumuz yerde damda yatmış idik. Sabah namazı için, aşağı mescide indiğimizde sanki fırına giriyormuş gibi bir hisse kapılıyorduk. Bu arada imtihana girmiş, sınavı kazanmış ve Araştırma Görevlisi olmuştum. Sınavdan sonra köye dönmüş, çağrılmamı beklemeye başlamıştım. Nihayet 4 Ekim itibariyle göreve başlamış bulundum. O günlerde hemen yüksek lisans imtihanları da açılmış, tekrar imtihana girip kazanmış ve derslere başlamıştım. O dönemde Harran Üniversitesi'nde pek çok kişi yüksek lisans ve doktora yapmaya başlamıştı. Dersler kalabalık ve neşeli geçiyordu. Şanlıurfa'da canlı bir ilim hayatı

* Yrd. Doç. Dr., Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

başlamış idi. O zaman yüksek lisans ve doktora yapan pek çok arkadaş şimdi Türkiye'nin değişik üniversitelerinde görev yapmaktadır.

Yüksek Lisans ve Doktora okuttuğu dersler arasında “*Hadiste Temel Kaynaklar*”, “*Kütüb-i Sitte'nin Şartları*” ve “*Hadis Sosyolojisi*” gibi dersler bulunmakta idi.

İbrahim Canan Hocam, Harran Üniversitesi'nde iki yüksek lisans bir de doktora danışmanlığı yapmıştır.

1. Hz. Peygamber'in Rabbanî Terbiyesi- Mehmet Dilek –*Yüksek Lisans*
2. İsnâaşeriye Şiasî ve Hadis Usulü- Ahmet Bedir –*Yüksek Lisans*
- 3- Sünnette Ceza Anlayışı- Mehmet Dilek-*Doktora*

1993 yılında göreve ilk başladığımız günlerde İSAV'ın katkılarıyla “*İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi Sempozyumu-1*” düzenlenmişti. İbrahim Hocam da Sempozyumun organizatörü idi. Türkiye'nin değişik üniversitelerinden pek çok bilim adamı Şanlıurfa'ya gelmiş ve üç gün boyunca İslam'da Aileyi tartışmışlardı. Bu sempozyuma Şanlıurfa halkının ilgisi de çok olmuştu. 1994 senesinde aynı sempozyumun ikincisi düzenlenmiş, yine aynı şekilde bir katılım olmuş ve ilgi ile takip edilmişti.

İbrahim Hocam, Şanlıurfa'dan ayrıldıktan sonra da burada düzenlenen bazı Sempozyumlara katılırdı. Mesela 17-18 Ekim 1997 yılında gerçekleştirilmiş olan *I. Hz. İbrahim Sempozyumuna* katılmış, “*Hz. İbrahim'den Kur'anî Mesajlar*” adında bir tebliğ sunmuştu.

28 Şubatın ön hazırlıkları yavaş yavaş kendini hissettiriyordu. Bu yüzden Üniversitede huzursuzluklar çıkmaya başlamıştı. Aslında şimdi dönüp o günlere baktığımda bu temiz ruhlu insanları birbirine düşürmek için birilerinin gizli açık müdahalede bulduklarını anlamaktayım. Bu yüzden üniversite yönetimi, hocanın süresini uzatmadı ve İbrahim Hocam, üç yıllık kısa bir süre Şanlıurfa ilim-fikir ve manevî hayatına hizmetten yurt dışındaki aynı manadaki hizmetlere kaderin sevkiyle tayin olmuş oldu. Aslında oldukça üzülüyordum. İnsanın alıştığı bir yerden ayrılmasının üzüntüsünü, Paris'te bir tek odada altı yıl kaldıklarını ama oradan ayrılırken bile ne kadar çok üzüldüklerini anlatarak dile getirmişti. 1996 yılında Azerbaycan Kafkas Üniversitesi'ne Rektör olarak gitmiş ve oradan da Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne geçiş yapmıştı.

Hocam, Şanlıurfa'dan ayrılırken ben doktoranın ikinci ders döneminde idim. Ben kendisinden “Tez Danışman”lığına devam etmesini arzu ettim. Hoca da bu

teklifi kabul etti ve böylece yanına gidip gelmek suretiyle doktora tezinin savunmasını 2001 yılında İstanbul'da gerçekleştirmiş oldum. Hiç unutmam derse olan ilgisi malumdur. Ben, Şanlıurfa'dan bu anlamda kendisini ziyarete gittiğimde dersi keserek biraz da sohbet edelim demişti.

Şanlıurfa'da iken bazen sabah derse geç kaldığımda evi aratırdı. Elbette ki hocayı yormamak için biz de vaktinde gitmeye çalışırdık.

Yine bir gün kendisini ziyarete gitmişim. O zaman Erzurum'da idi. Bana 18 saat ders çalışmamı söyledi. Bunu söylerken çok samimi ve ciddi idi. Hiç şaka yapıyor gibi bir hali yoktu. Hocam dedim: "18 saat nasıl çalışabilirim? Yine aynı rahatlıkla "çok geldi ise 16 saat çalış" dedi ve iki saat indirim yapmış oldu. Yine kendisi, "bu işlerin dokuzu çalışmak, birisi kabiliyettir" derdi.

Bir gün yüksek lisans dersinde idik. *Kütüb-i Sitte*'nin şartları ile ilgili olarak İbn Tâhir el-Makdisi'nin *Şurûtu'l eimmeti's-sitte* adlı eserini okuyorduk. 11. sayfada bir atıf sümmesi var ama müellif araya epeyce cümleler koyduktan sonra ta baştaki bir kelimeye atıf yapıyordu. Hoca, bunu tercüme ederken çok düşündüğünü, rüyasında kendisine sümme'nin nereye atıf olması gerektiğini gösterildiğini söylemişti. Elbette ki ilme kendini tam verene ilim de yarısını veriyordu.

Erzurum'da hadis dersinde bazı öğrenciler Hoca'ya ve derse karşı hoş olmayan bir davranışta bulunmuşlardı. Çok kızmıştı, öğrenciler hakkında işlem yapacağını söylemiş, sınıftan ayrılmıştı. Muhtemelen aynı gün veya ertesi gün olabilir. **"Onlar gayzlarını yutarlar, insanları affederler, Allah iyilik edenleri sever"** anlamındaki Â-i İmran suresi,134. âyeti okuyup, arkadaşları affettiğini söylemişti. Zaman zaman bu hadiseyi hatırlar, arkadaşlarıma ve öğrencilerime anlatırım. İdarecilik pek hoşuna gitmezdi. Bizim işimiz kitap okumak ve ders çalışmak derdi. Şanlıurfa'ya 2009'da *"Uluslar arası Hz. İbrahim Buluşmaları"* için gelmişti. Ben de latife olarak 'Hocam Hz. İbrahim sizi unutmuyor? Buradasınız' deyince "Ee...ismim de İbrahim" demişti.

Ben, Hocamın her yanına girdiğimde ya okuduğu bir kitap hakkında bilgi verirdi. Ya herhangi bir konuda bizi aydınlatırdı. Ya da o an ulaştığı bir meseleyi bizimle paylaşırdı. Her yanından çıktığımızda ilim aşkı ile dolardık.

Derslerde ve sınavlarda oldukça titiz davranırdı. Bir gün doktora döneminde bir sınavda idik. Sınıf epeyce kalabalık, o sırada Vali bey gelip kendini çağırmıştı. Ama sınavdayım diye gitmemişti.

Her kitabı okuduğunuzda notlar tutun derdi. Benim, benden sonra 100 yıllık daha yazı yazılacak fişlerim var diye de eklerdi. Uydurukça kelimelere çok karşı çıkardı. Dilimizi muhafaza etmenin önemini sıklıkla vurgulardı. Yazdığımız tezlerde en çok dikkat ettiği şeylerden biri de bu idi.

Sosyolojiyi iyi öğrenmek gereği üzerinde dururdu. 'Sihir yapmak haramdır' derdi ama sihri bozmak için sihir öğrenmenin gereğine vurgu yapardı. Bugünkü Batı, Müslüman toplumlara, bu tip bilimlerle üstünlük sağlayıp, toplumların zayıf olan yönlerini tespit etmek suretiyle siyasetlerini uyguladıklarını söylerdi. Buna karşı mücadele için bizim de kendini iyi yetiştirmiş sosyologlarımızın olmasını arzu ederdi. Hatta "Hadis Sosyolojisi" diye bir ders koymuştu. Bu branşlardaki hocaların Arapçayı çok iyi bilmelerinin gereğine değinir, İslami kaynaklara bu alanlarda henüz tam manasıyla inilemediğini anlatırdı.

Fakülteadaki odasında bulunan telefonu şahsi işleri için kullanmazdı. Alt kata iner, ankesörlü telefonda arardı. Osman Demirci Hoca -Allah rahmet etsin- bunu duymuştu. İbrahim Hocayı ilk gördüğünde kalkıp kucakladığını hocanın kendisi bana anlatmıştı. Kimileri, bunu aşırı titizlik olarak değerlendirebilirler. Ancak bunun eğitime yönelik insanların zihninde nasıl bir iz bırakacağını düşününce ne kadar da doğru bir davranış olduğunu görmekteyiz. Hocanın bu denli samimi davranışlarının nasıl makes bulduğunu cenazesinde görmüş olduk.

Hadisi anlatan ve yaşayan bir hocamızdı. Talebe yetiştirmek, ilim öğretmek onun derdi olmuştu. İlim-amel birlikteliği hayatında tebarüz etmekte idi.

En son 2009 yaz aylarında beni telefonla aramış, epeyce konuşmuştuk. Arkadaşlarla birlikte aile üzerinde yoğunlaşmamızı, bu konuda çalışmalar yapmamızı söylemişti. Artık biz yaşlandık bu işleri sizlerin devam ettirmesi lazım diye de eklemişti. Hatta bir bahane ile beni de çağırın şimdi yaylaya gideceğim sonbaharda Şanlıurfa'ya gelip konuşalım demişti. Evet, Hocam Sonbaharda Urfa'ya gelememişti, biz onun yanına İstanbul'a gelmiştik ancak onu, Hz. İbrahim'in ve hadislerini anlatıp yaşadığı Muhammed (s.a.v)'in yanına on binlerce kişi ile uğurlamak için...

Evet, içten samimi ve kendine müsbet manada faydalı olan ilim adamlarını insanlık hiç unutmuyor. İbrahim Hocam da unutulmayacak çünkü O, gök kubbede güçlü bir sada bırakmıştır. Hocama Rabbimden rahmet dilerken, yakınlarına Cenabı Allah'dan sabr-ı cemil niyaz ediyorum. *Rahmetullahi aleyhi rahmeten vâsiaten*